

Asia: VN/25324/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi vesilain muuttamisesta ja luonnos valtioneuvoston asetukseksi vesitalousasioista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (merituulivoima)

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommenttinne 1 §:ään – soveltamisala ja merituulivoimahankkeen määritelmä.

Soveltamisala ja merituulivoimahankkeen määritelmä vaikuttavat pääosin selkeiltä ja tarkoituksenmukaisilta. Määritelmä kattaa hankkeen keskeiset osat, kuten voimalat, niihin liittyvät rakennelmat, laitteet sekä hankkeen sisäiset kaapelit ja putket.

Jatkovalmistelussa voisi kuitenkin olla perusteltua arvioida, tulisiko hankkeen ulkoiset sähkönsiirtoyhteydet tai muut infrastruktuuriratkaisut kuvata perusteluissa nykyistä täsmällisemmin. Tavoitteena olisi varmistaa sääntelyn ennakoitavuus erityisesti laajojen hankekokonaisuuksien osalta.

2. Kommenttinne 2 §:ään – merituulivoimaa koskeva lupa (tarpeelliset lupamääräykset).

Sekä kommenttinne 3 §:ään – merituulivoimaa koskevan luvan voimassaolo (pidempi määräaika hankkeen toteuttamiseen ryhtymiselle).

Tarpeellisia lupamääräyksiä koskeva sääntely vaikuttaa lähtökohtaisesti perustellulta. Merituulivoimahankkeiden pitkä elinkaari ja tekninen monimutkaisuus puoltavat mahdollisuutta antaa hankekohtaisia määräyksiä esimerkiksi turvallisuuden, ympäristövaikutusten sekä purkamisvelvoitteiden osalta.

Pidempää määräaika hankkeen toteuttamiseen ryhtymiselle voidaan pitää merituulivoimahankkeiden erityispiirteet huomioon ottaen perusteltuna. Hankkeet ovat investointikustannuksiltaan merkittäviä ja niiden toteutuminen riippuu usein useista luvista, markkinaolosuhteista ja teknisistä ratkaisuista.

Oikeusvarmuuden näkökulmasta olisi kuitenkin hyödyllistä arvioida, tulisiko laissa tai sen perusteluissa täsmentää niitä perusteita, joiden nojalla määräajan pidentämistä voidaan arvioida.

3. Kommenttinne 4 §:ään – olennaiset tekniset vaatimukset (viittaukset rakentamislakiin).

Rakentamislain olennaisiin teknisiin vaatimuksiin viittaamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ratkaisuna. Se edistää sääntelyn johdonmukaisuutta ja vähentää tarvetta luoda erillistä teknistä sääntelyjärjestelmää talousvyöhykkeelle.

Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin syytä varmistaa, että rakentamislain vaatimusten soveltaminen meriolosuhteisiin on riittävän selkeää. Talousvyöhykkeen olosuhteet poikkeavat merkittävästi maalla tapahtuvasta rakentamisesta, mikä voi edellyttää erityistä soveltamisohjeistusta.

4. Kommenttinne 5 §:ään – rakennustyön suorituksen valvonta (rakennuttajavalvonta ja valvontasuunnitelma, ulkopuolisen tarkastuksen riippumattoman ja pätevän asiantuntijan lausunnot).

Sekä kommenttinne 6 §:ään – lopputarkastus. Onko ehdotuksen mukainen rakennustyön valvonta talousvyöhykkeellä riittävä tai pitäisikö pitäisi säätää muista vaatimuksista?

Rakennuttajavalvontaan perustuva järjestelmä vaikuttaa lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaiselta. Ulkopuolisen riippumattoman asiantuntijan käyttö sekä valvontasuunnitelma tukevat rakentamisen laadunvarmistusta tilanteessa, jossa viranomaisvalvonnan käytännön toteuttaminen talousvyöhykkeellä voi olla haastavaa.

Lopputarkastusta koskeva sääntely täydentää kokonaisuutta asianmukaisesti.

Jatkovalmistelussa voisi kuitenkin arvioida, tulisiko asiantuntijoiden riippumattomuudesta, pätevydestä ja mahdollisista esteellisyyksivaatimuksista säätää nykyistä yksityiskohtaisemmin. Tämä voisi vahvistaa järjestelmän uskottavuutta ja yhdenmukaista soveltamista.

5. Yleiset kommentit rakentamisen sääntelystä.

Onko ehdotuksen mukainen rakentamisen sääntely talousvyöhykkeellä tarkoituksenmukainen ja riittävä vai pitäisikö sääntely toteuttaa toisin?

Pitäisikö talousvyöhykkeen rakentamisessa olla samankaltaiset osapuolten vastuut ja tehtävät kuin rakentamislain 8 luvussa? Pitäisikö työnjohtajille ja suunnittelijoille olla rakentamislain 7 luvun mukaiset kelpoisuusvaatimukset ja kelpoisuuden toteuttaminen?

Ehdotettu sääntely vaikuttaa kokonaisuutena tarkoituksenmukaiselta ja vastaa tunnistettuun sääntelytarpeeseen.

Samalla voidaan arvioida, että talousvyöhykkeellä toteutettavien hankkeiden mittakaava ja tekninen vaatavuus puoltavat osittain samankaltaista vastuujärjestelmää kuin rakentamislaisissa. Erityisesti

suunnittelijoiden ja työnjohdon pätevyyttä koskevat vaatimukset voisivat tukea rakentamisen laatua ja turvallisuutta.

Täysin rakentamislain mukaista järjestelmää ei kuitenkaan välttämättä ole tarpeen siirtää sellaisenaan talousvyöhykkeelle, koska toimintaympäristö poikkeaa olennaisesti tavanomaisesta rakentamisesta.

6. Kommenttinne 7 §:ään – purkamisvelvollisuus ja jälkitoimenpiteet. Miten purkamisvelvollisuudesta olisi tarkoituksenmukaisinta säätää?

Purkamisvelvollisuuden säätäminen laintasolla on perusteltua. Se lisää ennakoitavuutta ja tukee aiheuttamisperiaatteen toteutumista.

Purkamisvelvollisuuden laajuuden osalta olisi tärkeää säilyttää riittävä joustavuus. Eri hankkeiden tekniset ratkaisut ja ympäristöolosuhteet voivat poiketa toisistaan merkittävästi. Sääntelyn tulisi mahdollistaa tapauskohtainen arviointi erityisesti silloin, kun täydellinen poistaminen ei ole ympäristön tai turvallisuuden kannalta tarkoituksenmukaisin ratkaisu.

7. Kommenttinne 8 §:ään – purkamissuunnitelma.

Purkamissuunnitelmaa koskeva sääntely on keskeinen osa hankkeen elinkaariajattelua.

Suunnitelmassa olisi tarkoituksenmukaista esittää ainakin:

purettavat rakenteet ja laitteet,

purkumenetelmät,

aikataulu,

ympäristövaikutusten arviointi,

jäte- ja materiaalivirtojen käsittely,

mahdolliset ennallistamistoimenpiteet,

kustannusarvio sekä

riskienhallintatoimenpiteet.

8. Kommenttinne 9 §:ään – purkamisvakuus ja sen määrä.

Purkamisvakuutta voidaan pitää perusteltuna keinona varmistaa, ettei purkamisvastuu siirry yhteiskunnan kannettavaksi.

Vakuuden määrän tulisi perustua realistiseen arvioon hankkeen koko elinkaaren aikaisista purkamiskustannuksista. Lisäksi olisi tärkeää huolehtia siitä, että vakuuden määrä voidaan tarkistaa hankkeen elinkaaren aikana muuttuneiden kustannustasojen tai teknisten ratkaisujen perusteella.

9. Kommenttinne 10 §:ään – vakuuden asettaminen.

Vakuuden vaiheittainen kerryttäminen vaikuttaa tasapainoiselta ratkaisulta investointien rahoituksen ja ympäristövastuiden välillä.

Järjestelmän tulisi kuitenkin varmistaa, että vakuus kertyy riittävän nopeasti myös tilanteissa, joissa hankkeen taloudellinen toimintakyky heikkenee ennen sen käyttöänsä päättymistä.

10. Kommenttinne 11 §:ään – vakuuden voimassaolo.

Vakuuden voimassaoloa koskeva sääntely vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta.

Erytystä huomiota tulisi kiinnittää siihen, ettei vakuuden voimassaoloon synny katkoksia vakuuden uusimisen, siirtämisen tai toiminnanharjoittajan vaihtumisen yhteydessä.

11. Kommenttinne 12 §:ään – vakuuden realisoiminen ja vapauttaminen.

Vakuuden realisointia koskevien perusteiden tulisi olla mahdollisimman selkeät ja ennakoitavat.

Vakuuden vapauttamisen tulisi lähtökohtaisesti edellyttää, että purkamis- ja mahdolliset ennallistamistoimenpiteet on asianmukaisesti toteutettu ja viranomaisen on voinut todeta velvoitteiden täyttymisen.

12. Kommenttinne 13 §:ään – vakuuden hallinnoinnista perittävät maksut.

Vakuuden hallinnoinnista perittävät maksut ovat lähtökohtaisesti perusteltuja kustannusvastaavuuden näkökulmasta.

Maksujen tulisi kuitenkin pysyä kohtuullisina ja niiden määräytymisperusteiden olla läpinäkyviä sekä ennakoitavia toiminnanharjoittajille.

13. Kommenttinne vaikutusten arviointiin?

Onko joitakin olennaisia vaikutuksia jäänyt ottamatta huomioon?

Vaikutusten arviointi käsittelee keskeisiä vaikutuksia varsin kattavasti.

Jatkovalmistelussa voisi kuitenkin olla hyödyllistä tarkastella tarkemmin:

vakuusjärjestelmän vaikutuksia investointikustannuksiin,

vaikutuksia hankkeiden rahoitettavuuteen,
vaikutuksia merituulivoiman kansainväliseen kilpailukykyyn,
mahdollisia vaikutuksia sähköjärjestelmän kehitykseen sekä
viranomaisille aiheutuvia pitkäaikaisia hallinnollisia kustannuksia.

14. Yleiset kommentit ja huomionne esitykseen.

Esitys vastaa tunnistettuun sääntelytarpeeseen ja vahvistaa talusvyöhykkeen merituulivoimahankkeita koskevaa oikeudellista ennakoitavuutta.

Sääntelykokonaisuutta voidaan pitää lähtökohtaisesti tasapainoisena. Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin tärkeää varmistaa, että purkamisvastuuta, vakuusjärjestelmää ja rakentamisen teknisiä vaatimuksia koskeva sääntely säilyy sekä riittävän täsmällisenä että joustavana nopeasti kehittyvässä toimintaympäristössä.

15. Kommentit 10 a §:ään – talusvyöhykkeen merituulivoimahankkeen lupahakemuksessa esitettävät suunnitelmat ja selvitykset.

Hakemuksessa esitettävien suunnitelmien ja selvitysten täsmentäminen on perusteltua.

Vaatimusten tulisi kuitenkin olla oikeasuhtaisia suhteessa hankkeen kokoon ja riskeihin. Samalla olisi hyödyllistä laatia viranomaisohjeistusta hakemusten yhdenmukaisuuden tukemiseksi.

16. Kommentit 10 b §:ään – purkamissuunnitelman sisältö. Mitä tietoja purkamissuunnitelmassa pitäisi esittää?

Purkamissuunnitelmassa tulisi esittää vähintään:

purettavat rakenteet,
purkumenetelmät,
ympäristövaikutukset,
jätteiden käsittely,
ennallistamistoimenpiteet,
kustannusarvio,
aikataulu sekä
riskienhallintatoimenpiteet.

Näiden tietojen avulla voidaan arvioida purkamisvelvollisuuden toteuttamiskelpoisuutta ja vakuuden riittävyttä.

17. Kommenttinne 10 c §:ään – purkamisvakuus.

**Miten purkamisvakuutta pitäisi kerryttää ja monessako osassa se olisi tarkoituksenmukaisinta asettaa?
Mihin mennessä vakuuden olisi viimeistään oltava kerrytettynä?**

Vakuuden vaiheittainen kerryttäminen neljässä erässä vaikuttaa lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaiselta ratkaisulta.

Samalla olisi perusteltua arvioida, onko 20 vuoden kerryttämisaika kaikissa tilanteissa riittävä riskienhallinnan näkökulmasta. Mikäli hankkeen taloudellinen tilanne muuttuu olennaisesti, viranomaisella tulisi olla mahdollisuus edellyttää vakuuden täydentämistä.

Vakuuden indeksisidonnaisuutta voidaan pitää tarpeellisena sen reaaliarvon säilyttämiseksi koko hankkeen elinkaaren ajan.

Anh Tran
YDHV lakitiimi